Vlaamse Regering

DE VLAAMSE MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Vlaamse Veerkracht: opstart SolidLab Vlaanderen (project VV023)

Samenvatting:

Bij begrotingsopmaak 2021 besliste de Vlaamse Regering een relanceprovisie aan te leggen in het kader van het relanceplan Vlaamse Veerkracht. Hierbij werd een bedrag van 4.300.000.000,00 euro VAK en VEK voorzien op begrotingsartikel CB0-1CBG2AH-PR, op basisallocatie 1CB037.

De middelen voor project VO23 ten belope van 60 miljoen euro zijn voorzien binnen de bovenvermelde relanceprovisie.

Via deze nota aan de Vlaamse Regering wordt een beslissing voorgelegd ten belope van 5 miljoen euro uit de enveloppe van 60 miljoen euro ter financiering van de opstart van SolidLab Vlaanderen. Daarnaast wordt er bijkomend in totaal 2 miljoen vanuit de provisie van het Beleidsdomein EWI en de Lissabonlijn overgedragen naar FIO voor de opstart van dit programma.

SolidLab Vlaanderen zal technologisch, maatschappelijk en applicatieonderzoek opzetten om persoonlijke datakluizen mogelijk te maken en expertise in Vlaanderen daarover uit te bouwen.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

De investeringsimpuls in de 'versterking van het onderzoeksveld en versnelling O&O' kadert in het Vlaams Relanceplan Vlaamse Veerkracht en situeert zich in de beleidsvelden wetenschappelijk onderzoek (programma EE) en innovatie (programma EF) binnen het beleidsdomein EWI.

Het Vlaams relanceplan Vlaamse Veerkracht kadert op haar beurt binnen het Europees herstelbeleid waarbinnen de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht (FHV) een sleutelrol speelt.

De FHV zal financiële steun bieden aan de lidstaten voor investeringen en hervormingen, onder meer met betrekking tot de groene en digitale transities en de verduurzaming en veerkracht van de nationale economieën, en dit ten belope van 672,5 miljard euro.

Om aanspraak te kunnen maken op de middelen binnen de FHV zullen lidstaten een plan voor herstel en veerkracht (PHV) moeten opstellen waarin zij hun hervormings- en investeringsagenda vastleggen. Betalingen aan de lidstaten kunnen uiterlijk tot eind 2026 gebeuren. De finale plannen moeten ingediend worden tegen 30 april 2021 bij de Europese Commissie.

Belangrijk is dat de hervormingen en investeringen zoveel mogelijk aansluiten bij de uitdagingen in het kader van het Europees Semester (landen-specifieke aanbevelingen 2019 en 2020), een bijdrage aan de groene (37% van de middelen voor klimaat) en digitale transitie (20% van de middelen) leveren en o.a. rekening houden met het principe 'do no significant harm'.

Op het overlegcomité van 12 januari 2021 werd een akkoord bereikt over de verdeling van de 5,925 miljard euro dewelke aan België is toegewezen in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (FHV). Vlaanderen kan aanspraak maken op 2,255 mia €.

Daartoe heeft de Vlaamse regering op 30 april haar goedkeuring gegeven aan de Vlaamse inbreng in het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht.

Voorliggende nota handelt over één onderdeel van die Vlaamse inbreng, met name één van de 55 Vlaamse investeringsprojecten opgenomen in het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht, meer concreet **project VV23 'versterking onderzoeksveld en versnelling O&O'**, binnen het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht opgenomen onder code I.5.11.

We innoveren ons uit de crisis en blijven onverkort gaan voor de ambitie van de Vlaamse Regering om tot de top 5 innovatieve regio's van Europa te behoren. Deze positie kan slechts bereikt worden door het ondersteunen van excellente wetenschap en innovatie, op zichzelf voorwaarden om de grote uitdagingen van onze samenleving en industrie gecombineerd aan te pakken. Met dit project geven we ook invulling aan de ambitie van de Vlaamse Regering om de Europese 3%-doelstelling inzake O&O te realiseren.

Het voorstel situeert zich in de beleidsvelden Economie en Innovatie. Uit de beleidsnota Economie, Wetenschap en Innovatie:

- "We bekijken ook nieuwe aanpakken waarbij we zandbakomgevingen creëren door infrastructuur of data van kennisinstellingen en bedrijven open te stellen. Dit moet ondernemende burgers en kleine bedrijven de mogelijkheid bieden om zelf nieuwe oplossingen te ontwikkelen en te testen."
- "De Vlaamse overheid neemt ook het voortouw bij het experimenteren met nieuwe digitale toepassingen in de zorgsector."
- "We schakelen een versnelling hoger in het toegankelijk maken van kennis van universiteiten, hogescholen, strategische onderzoekscentra en de wetenschappelijke instellingen, in het bijzonder voor kleinere bedrijven."

Het voorstel wordt voor 5 miljoen euro gefinancierd door de middelen uit Vlaamse Veerkracht, Relanceplan Vlaamse Regering: Digitale transformatie. Daarnaast draagt het Beleidsdomein EWI bijkomend 2 miljoen euro bij aan de opstart van het SolidLab Vlaanderen programma. Wat het totaal voor de opstart van SolidLab Vlaanderen (eerste 2 jaar) op 7 miljoen euro brengt.

Uit de sectie 'Digitale transformatie van economie en maatschappij door data als grondstof van de economie en maatschappij te valoriseren'.

Bijkomend wensen we ook in te zetten om het (e-inclusief) vertrouwen van de burger in de data-economie te versterken waarbij we burgers zelf controle willen geven over data zodat ze die vlotter en veiliger kunnen delen en zo een zelf beheerde digitale identiteit kunnen creëren. We investeren in de kennisopbouw rond de Solidtechnologie bij onze universiteiten."

Dit voorstel draagt via haar partnerschappen ook bij aan de doelstellingen van de beleidsvelden rond gezondheid (WeAre – VITO/WVG) en het digitaliseren van de Vlaamse overheid via samenwerking met het Agentschap Digitaal Vlaanderen en draagt via de samenwerking met het Data-Nutsbedrijf ook bij aan de de digitale transformatie van de samenleving d.m.v. data ecosystemen.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

- Septemberverklaring 2021
- Adviezen van de Relancecomités
- Relanceplan Vlaamse Veerkracht van de Vlaamse Regering
- Interfederaal Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht

2. INHOUD

2.1. Situering van de investeringsimpuls in de 'versterking onderzoeksveld en versnelling O&O' binnen het Vlaams relanceplan en binnen het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht

In het kader van het Vlaams relanceplan 'Vlaamse Veerkracht' werd onder cluster 5 'versterken O&O' 280 mio € gereserveerd voor vier Vlaamse Veerkrachtprojecten:

- VV020: bio-economie -> 20 mio €
- VV021: onderzoeksinfrastructuur -> 100 mio €
- VV022: versterking O&O bedrijven -> 100 mio €
- VV023: versterking onderzoeksveld en versnelling O&O -> 60 mio €

Voorliggende nota kadert in het VVO23-project. Binnen het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht situeert voorliggend project VV023 zich binnen as 5 'Economie van de toekomst en productiviteit'. Onder dit project werd een enveloppe van 20 miljoen euro voorzien voor de opstart van een Testing & Experimentation Facility Hardware for Edge AI (afkorting: TEFHW4AI, Test- en Experimenteerruimte Hardware voor AI in de rand in het Nederlands).

Voorgesteld wordt om aldus binnen het VV023 project onderstaande project voor Test- en Experimenteerruimte voor Edge AI te voorzien binnen het strategische domein digitalisering.

Eerst wordt de investeringsimpuls in SolidLab Vlaanderen gesitueerd binnen het bredere Vlaamse en Europese O&O&I-beleidskader en vervolgens wordt het voorgestelde dossier toegelicht.

2.2. Situering van de investeringsimpuls in O&O&I-onderzoeksinfrastructuur binnen het Vlaams O&O&I beleidskader en binnen de landen-specifieke aanbeveling van de Europese Commissie

Het totaal aan vastleggingskredieten in de Vlaamse begroting bij BO 2021 voor het beleidsdomein EWI bedraagt afgerond 2,083 miljard euro.

De middelen voor wetenschapsbeleid en innovatie worden door het beleidsdomein EWI ingezet langsheen de hele **wetenschaps- en innovatieketen**: startend bij het fundamenteel onderzoek, over strategisch basisonderzoek en toegepast onderzoek tot innovatie binnen bedrijven en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste financieringsprogramma's binnen het beleidsdomein EWI worden onderstaand weergegeven in hun onderlinge samenhang en met hun respectievelijke overheidsbudgetten.

Samenhang tussen de belangrijkste instrumenten in de Vlaamse O&O&I-keten

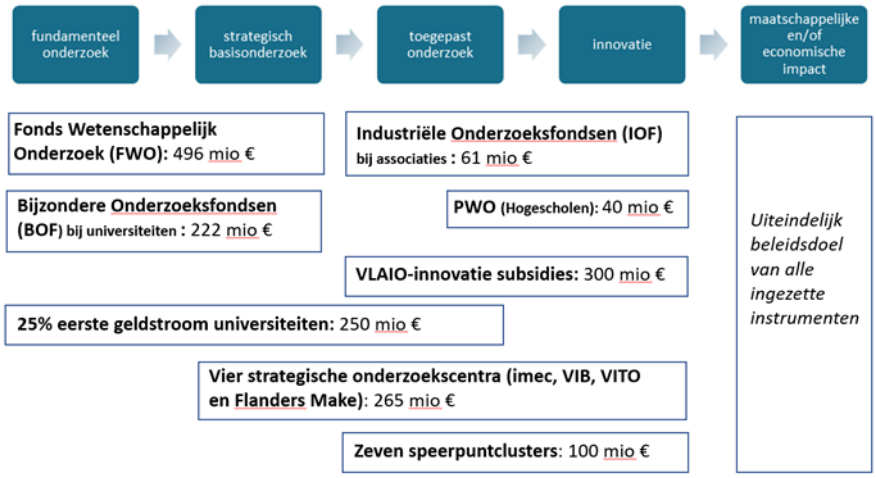

Het Vlaams O&O&I-systeem behoort in internationaal vergelijkend perspectief tot de meest performante systemen binnen de ontwikkelde economieën[1].

Dat geldt zeker voor wat het aspect *kennisproductie* betreft (fundamenteel, strategisch basis- en toegepast onderzoek), waarbij de activiteiten van onze universiteiten en hogescholen, onze strategische onderzoekscentra en onze talrijke Vlaamse wetenschappelijke instellingen en onderzoekscentra internationaal steevast hoge toppen scheren.

Waar er binnen het Vlaams O&O&I-systeem evenwel **verbeterpotentieel** bestaat, is in de vertaalslag van die excellente kennisproductie naar de *kennistoepassing* in de economie en de maatschappij.

Die vaststelling wordt ook gemaakt door de Europese Commissie in haar landverslag België 2020[2].

In haar assessment van het - weliswaar Belgische - concurrentievermogen en investeringsbeleid, stelt de Commissie het volgende:

'De Belgische vertraging van de productiviteit valt te verklaren door zowel structurele factoren die ontwikkelde landen delen, als door een aantal land-specifieke kenmerken. Volgens een recent OESO-rapport zijn factoren die andere ontwikkelde economieën gemeenschappelijk hebben, het toenemende belang van diensten in de algehele economie, de ***zwakkere verspreiding van technologie onder bedrijven****, de groeiende afstand in productiviteitsprestaties tussen de meest en de minst productieve bedrijven, de structureel verzwakkende bedrijfsdynamiek en de vergrijzing van de bevolking. Specifieke nationale factoren zijn met name het bestaan van grote vaardighedenmismatches,* ***de structureel zwakke overheidsinvesteringen*** *en de* ***betrekkelijk zwakke O&O-efficiëntie****.'*

De analyse van de Commissie gaat verder:

'België heeft een zeer aantrekkelijk onderzoekstelsel met ***een stevige wetenschapsbasis en sterke universiteiten.*** *De O&O-uitgaven in de particuliere sector zijn betrekkelijk hoog, al zijn ze vooral* ***geconcentreerd bij een paar multinationals****. Wat dan weer kmo's betreft, behoort de O&O in het bedrijfsleven met 0,7 % van het bbp tot de hoogste in de EU. Volgens het EU-innovatiescorebord zijn kmo's sterke innovatoren en hebben zij stevige banden met hun partners. Ook ondernemingen die ICT-opleiding geven, zijn goed vertegenwoordigd. De O&O-intensiteit van België is significant gestegen, van 1,9 % in 2007 tot 2,8 % in 2018, voornamelijk dankzij de groei van de O&O-intensiteit in het bedrijfsleven (van 1,3 % tot 2,0 %).* ***Toch blijven niet-O&O-uitgaven voor innovatie betrekkelijk laag****. Ook de* ***publieke O&O-intensiteit*** *is toegenomen (van 0,54 % in 2007 tot 0,8 % in 2018), maar zij blijft iets lager dan die van de meeste andere lidstaten met een vergelijkbaar niveau van economische ontwikkeling.'*

Met de voorliggende investeringsimpuls ten belope van 20 miljoen euro wenst het Vlaams beleid dan ook specifiek **in te spelen op de nood aan meer overheidsinvesteringen én op de nood aan een grotere O&O-efficiëntie**, door de middelen te concentreren op O&O&I-investeringsprojecten die **de vertaalslag** kunnen maken van kennisproductie naar kennistoepassing en -valorisatie binnen de economie en de maatschappij.

In het klassieke Technology Readiness schema worden de investeringen in de Vlaamse O&O&I-keten via het Vlaamse Veerkracht project VV023 vooral geconcentreerd in het hogere TRL niveau richting 'development' en 'demonstation' :

---

[1] Zie daartoe de rankings in publicaties van de Europese Commissie*: 'European Innovation Scoreboard'*, waar België in 2020 op plaats 6 staat en binnen de EU tot de groep 'strong innovators' behoort, evenals het *'Regional Innovation Scoreboard'* waar Vlaanderen in 2019 plaats 40 op 238 gerangschikte Europese regio's inneemt, als 'sterke innovator +'.

[2] WERKDOCUMENT VAN DE DIENSTEN VAN DE COMMISSIE Landverslag België 2020 bij MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE EUROPESE RAAD, DE RAAD, DE EUROPESE CENTRALE BANK EN DE EUROGROEP, SWD(2020) 500 final Brussel, 26.2.2020.

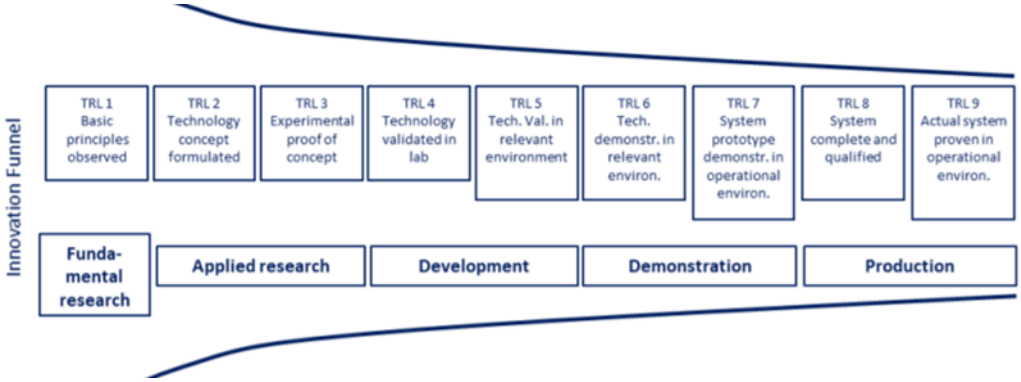

Het betreffende project werd **strategisch geselecteerd**:

1. Het project past binnen **de algemene beleidslijn van de Vlaamse regering** om in te zetten op de drie globale maatschappelijke én economische uitdagingen:
    - verduurzaming
    - digitalisering
    - versterking van het gezondheidsstelsel.
2. Het project kadert binnen en versterken de **specifieke O&O&I-beleidsplannen die de Vlaamse regering** ondersteunt:
    - Digitalisering: Vlaamse beleidsplannen artificiële intelligentie en cybersecurity
    - Verduurzaming
    - Versterking van het gezondheidsstelsel: de 'Visienota Vlaanderen sterk in onderzoek en innovatie in zorg en gezondheid'; in dit geval doormiddel van ondersteuning aan projecten binnen de gezondheidszorg
3. Het project draagt bij tot **drie toekomstgerichte transformatieve doorbraken** zoals aanbevolen door het **Economisch adviescomité**[3] in haar rapport *"Vlaanderen: welvarender, weerbaarder en wervender" van juli 2020:*
    - Duurzaam Vlaanderen
    - Digitaal Vlaanderen
    - Zorgzaam Vlaanderen

Dit luidt als volgt in het experten rapport:

*'Vlaanderen moet inzetten op een beperkt aantal transversale en toekomstgerichte investeringen **in drie doorbraakthema's**, gekoppeld aan belangrijke maatschappelijke en economische transities: digitaal Vlaanderen, duurzaam Vlaanderen en zorgzaam Vlaanderen. Hierbij worden projecten beoogd, generiek, voor bestaande bedrijven met transversale kruisbestuiving door alle sectoren heen, en specifiek, via speerpunt ecosystemen die instaan voor Vlaamse economische ontwikkeling die zich kan meten met de meest performante regio's ter wereld. Een **transformatief innovatiemodel** in digitalisering, duurzaamheid en zorg moet Vlaanderen een top-vijf positie doen verwerven tussen de meest toonaangevende innovatieve regio's en landen van de Europese Unie.'*

4. Het project is volledig in lijn met de **Europese beleidskaders**:
    - Digitalisering: 'Europa's digitale decennium'4
5. het project **versterkt substantieel de O&O&I-roadmaps van de Vlaamse onderzoeksactoren** die binnen het technologie-domein van de geselecteerde projecten tot de academische (wereld)top behoren:

---

[3] Onafhankelijk expertenpanel, geïnstalleerd naar de Vlaamse regering naar aanleiding van de corona crisis, onder voorzitterschap Koenraad Debackere en volgende experten: Wouter De Geest, Geert Noels, Stijn Baert, Marion Debruyne en Ans De Vos.

[4] Zo stelt de Europese Commissie dat 75% van Europese bedrijven gebruik moeten maken van cloud/big data/AI en 100% van Europese burgers online toegang moet hebben tot hun medische gegevens.

- Digitalisering: IDLab (UGent) met grote kennis van nieuwe dataverwerkingstechnologieën

6. Het project is **ingebed in een bestaand breder Vlaams ecosysteem** dat eveneens **Europees genetwerkt** is, waardoor de O&O&I-infrastructuurinvestering steeds 1) een cluster van kennisinstellingen, bedrijven en/of maatschappelijke actoren in Vlaanderen ten goed komt, evenals 2) de attractiviteit voor buitenlandse samenwerkingen en/of investeringen verhoogt:
    - Digitalisering: de aan imec verbonden onderzoeksgroepen die ingebed zijn in een breder Europees netwerk
7. Het project beoogt steeds de **zgn. 'valley of death' te overbruggen**. In een expertenrapport uit 2015 visualiseerde de Europese Commissie de brug van 'knowledge' naar 'market' als volgt[5]:

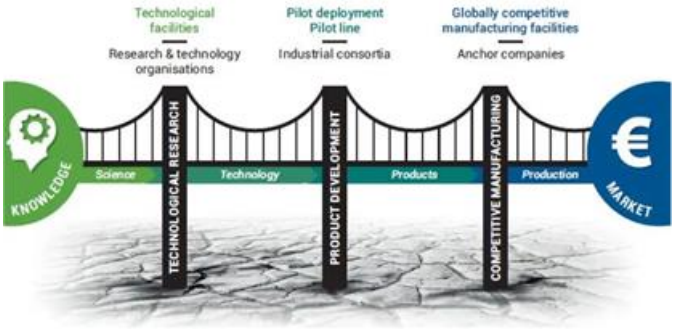

Hierbij wordt het overbruggen van de Valley of Death afgebeeld met een drietal steunpilaren:

- **Technological Research:** de actoren hier zijn de kennisinstellingen die onderzoeksinfrastructuur gebruiken om wetenschap te vertalen naar technologie;
- **Product Development:** betreft industriële consortia, die pre-competitief prototypes van producten en productielijnen ontwikkelen;
- **Competitive Manufacturing:** verschillende producenten die concurreren om de markt te bedienen, waarbij het doel is om een wereldspeler te zijn of te worden.

Binnen de Algemene Groepvrijstellingsverordening is het toegelaten steun te verlenen om de 'vallei des doods' te overbruggen.

Dergelijk type steun valt onder **'experimentele ontwikkeling'** en wordt als volgt omschreven:

'*het verwerven, combineren, vormgeven en gebruiken van bestaande wetenschappelijke, technologische, zakelijke en andere relevante kennis en vaardigheden, gericht op het ontwikkelen van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten. Dit kan ook activiteiten omvatten die gericht zijn op de conceptuele formulering, de planning en documentering van alternatieve producten, procedés of diensten.* ***Experimentele ontwikkeling kan prototyping, demonstraties, pilotontwikkeling, testen en validatie omvatten van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten in omgevingen die representatief zijn voor het functioneren onder reële omstandigheden, met als hoofddoel verdere technische verbeteringen aan te brengen aan producten, procedés of diensten die niet grotendeels vast staan.*** *Dit kan de ontwikkeling omvatten van een commercieel bruikbaar prototype of pilot die noodzakelijkerwijs het commerciële eindproduct is en die te duur is om te produceren alleen met het oog op het gebruik voor demonstratie- en validatiedoeleinden. Onder experimentele ontwikkeling wordt niet verstaan routinematige of periodieke wijziging van bestaande producten, productielijnen, fabricageprocessen, diensten en andere courante activiteiten, zelfs indien die wijzigingen verbeteringen kunnen inhouden'.*

[5] High Level Expert Group on Key Enabling Technologies, KET's: Time to act, Final Report June 2015.

8. Het project **versterkt het langetermijn groeipotentieel** van de Vlaamse economie door hun positieve inwerking op de productiviteitsontwikkeling.

De geselecteerde O&O&I-onderzoeksinfrastructuur projecten werken productiviteitsverhogend omdat ze leiden tot een toename van de kapitaalvoorraad van de overheid en van de O&O-voorraad. Dit zijn twee effecten die een positieve invloed hebben op de rendabiliteit van de kapitaalvoorraad van de privésector, waardoor de accumulatie ervan wordt bevorderd[6].

9. Het project voldoet tenslotte aan een **aantal technische vereisten** o.a. opgenomen in de Verordening tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit zoals op 18 februari 2021 gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie:
    - voldoen aan het 'Do Not Significant Harm' (DNSH)-principe;
    - gebruik maken van een kostenmodel, gebaseerd op het EFRO-kostenmodel en aangepast aan de eigenschappen van het FHV, waardoor onder meer in de regel enkel CAPEX wordt gefinancierd, uitzonderlijk OPEX. Tevens wordt co-financiering gevraagd;
    - respecteren van de staatssteun regels, te controleren aan de hand van de EFRO-richtlijnen;
    - uitgevoerd worden tussen februari 2020 en 31 augustus 2026.

De projectaanvrager leverde voor het project gegevens aan in een uniform format, dat nauw aansluit bij de **aanvraagprocedures gebruikelijk in EFRO-verband**.

Voor het project werden volgende dossierstukken opgeleverd:

- Aanvraagformulier met gedetailleerde informatie over:
    - Algemene projectomschrijving
    - Projectdoelstellingen
    - Omschrijving van de werkpakketten
    - Mijlpalen en output
    - Procedures en governance van het project
- Financieel plan en kostendetaillering
- 'Do Not Significant Harm' evaluatieformulier
- Staatssteun assessment

Deze documenten zijn bij het BVR bij dit project in bijlage aan deze nota gevoegd.

Verder in de nota wordt het project enkel in algemene termen toegelicht, details van het project zijn raadpleegbaar in de bijlagen.

2.3. SolidLab Vlaanderen

Promotor: imec vzw

Projectkost: 7 miljoen euro

- Gevraagde steun uit Vlaamse Veerkracht: 5 miljoen euro
- Provisie Beleidsdomein EWI: 1.740.000 euro
- Lissabonlijn EWI: 260.000 euro

Projectomschrijving

Bedrijven en dienstverleners kunnen er niet om heen dat onze kennismaatschappij in toenemende mate wordt aangedreven door gigantische hoeveelheden data waardoor ze zelf meer en meer afhankelijk zijn van de hoeveelheid data die ze ter beschikking hebben. In het bijzonder als het gaat

[6] Zie Federaal Planbureau: 'Macro-economische en budgettaire effecten van het ontwerp van nationaal plan voor herstel en veerkracht'. Rapport aan de staatssecretaris voor Relance en Strategische investeringen, april 2021.

over diensten aan individuen, is de beschikbaarheid van persoonlijke data een noodzakelijke voorwaarde. Die persoonlijke data is echter moeilijke toegankelijk, onder meer omdat ze dikwijls zeer versnipperd zit of omdat ze geconcentreerd zit bij een aantal grote spelers. Om die data vlot en op een veilige en privacy vriendelijke manier toegankelijk te maken is het belangrijk het (e-inclusief) vertrouwen van de burger in de data-economie te versterken, waarbij we burgers zelf de controle willen geven over data zodat ze die vlotter en veiliger kunnen delen en zo een zelf beheerde digitale identiteit kunnen creëren. Dit op zich is ook een belangrijke doelstelling van de overheid.

Om deze enorme uitdaging aan te pakken zal er gebouwd worden op de Solid technologie die geïntroduceerd werd door Sir Tim Berners-Lee (uitvinder van het World Wide Web, MIT en Oxford University, Inrupt), en verder ontwikkeld wordt in nauwe samenwerking met onderzoekers in Vlaanderen. Dit geeft ons een unieke positie om de digitale Vlaamse (data)transformatie te ondersteunen en een kennisregio uit te bouwen met wereldwijde uitstraling. Naast de wereldwijd erkende wetenschappelijke troeven hebben we ook een uniek quadruple helix ecosysteem (beleidsmaker, burger, ondernemer en onderzoeker), met een heel duidelijk visie rond persoonlijke datakluizen bij de overheid in dit in diverse beleidsdomeinen, met een datanutsbedrijf dat een katalysator zal zijn en Vlaanderen en Europa, en met een sterk industrieel ecosysteem.

Projectdoelstelling

De uiteindelijke doelstelling van SolidLab is de volledige quadruple helix (beleidsmaker, burger, ondernemer en onderzoeker) in de digitale Vlaamse (data)transformatie, een concrete invulling rond persoonlijke data te geven, en een hefboom te creëren om Vlaanderen voorop te laten lopen in de opbouw van een data-economie en –maatschappij die het vertrouwen van het publiek en maatschappelijk verantwoord datagebruik kan waarborgen.

Deze doelstelling komt er ook niet zomaar, en niet enkel en alleen maar omwille van de Vlaamse relance-ambities. De *'Vlaamse Veerkracht'*-doelstellingen komen immers samen met een aantal andere evoluties: (1) aan burgerzijde bekomen we een kritische massa die stilaan groot genoeg is (i.e. 18% wat voor het eerst meer is dan de kritische 15% die nodig is om de afgrond te overstijgen), (2) aan beleidszijde zien we de vruchten aan de oppervlakte komen van een aantal jaar 'visionair investeren' (i.e. burgerprofiel), (3) aan onderzoekszijde staan we aan de top met het reeds lang lopende onderzoek op dit thema (o.a. de samenwerking tussen Ruben Verborgh en Sir Tim Berners-Lee). Die evoluties samen creëren een uniek *momentum* om Vlaanderen op meerdere vlakken echt als pioniersregio in Europa te positioneren als het om de stap richting persoonlijke datakluizen en duurzaam databeheer gaat. Het doel van SolidLab is ook ten volle dit momentum te grijpen, en voor elk van die stakeholders het pad te effenen zowel in Vlaanderen, als in Europa en daarbuiten. Bij de vorige digitale golf hinkte Europa immers achter op de Amerikaanse bedrijven en binnen Europa was Vlaanderen aangewezen op achtervolgen ten aanzien van andere lidstaten (bv. rond e-commerce).

Door als eerste regio én een datanutsbedrijf én onderzoekscomponent op datakluizen te hebben, wordt voor heel wat ecosystemen en bedrijven immers een kip-ei situatie vermeden, en een hefboom gecreëerd om in de best (en voor alle partijen ook veilige) mogelijke omstandigheden met Solid te evolueren van experiment over validatie naar implementatie. Door dat pad op die manier binnen Vlaanderen al te effenen, zullen Vlaamse bedrijven ook bij de eersten zijn om duurzame, innovatieve diensten en nieuwe rollen in de datawaardeketen te ontvouwen. Hiermee zullen ze (net als het datanutsbedrijf) ook een voorsprong kunnen nemen om diensten in andere Europese landen aan te bieden, en schaal te creëren voor deze Vlaamse bedrijven en data-economie.

Voor de burger is het doel om die Vlaamse Veerkracht een invulling te geven in termen van sterkere *empowerment* in de data-samenleving. Zonder daarbij paternalistisch te zijn (en te zeggen wat hij of zij moet gaan doen in het omgaan met data, of beslissingen in zijn plaats te nemen), reiken we hen de tools aan om een beter gevoel van controle en transparantie, en bijgevolg ook vertrouwen in data(technologie) te hebben.

Voor de betrokken onderzoekers tenslotte is het doel om de Vlaamse onderzoeksvlag in de frontlijn van dit nieuwe interdisciplinaire onderzoeksdomein te planten en houden. Technologisch staat die

vlag daar al een tijdje[7], maar is SolidLab een katalysator voor Vlaamse onderzoekers om de bakens te laten verzetten ('*leading by example*). Interdisciplinair is het een hefboom om die Vlaamse onderzoeksvlag ook te planten in opkomende domeinen zoals 'computational social sciences' en 'privacy by design'.

Output

SolidLab Vlaanderen heeft de ambitie om van Vlaanderen de leidinggevende Europese kennisregio te maken op het vlak van Solid-gebaseerde persoonlijke datakluizen en hun toepassing in de dataeconomie, en dit in een quadruple helix samen met de beleidsmaker, burger en ondernemer. Het is de bedoeling zowel maatschappelijke als technologische uitdagingen te onderzoeken. Aan technologische kant zal de aandacht uitgaan naar interoperabiliteit van persoonlijke databronnen, toegangsbeheer en archivering, opschalen en decentraal bevragen van het Solid netwerk, processen en orkestratie en informatiebeveiliging. Aan de maatschappelijke kant zijn volgende thema's belangrijk: gebruikersonderzoek en SOLID-readiness, onderzoek naar samenwerkings- en beheermodellen voor SOLID-gebaseerde diensten, interface & User Experience (UX) Design.

De detail output is weergeven in de mijlpaal beschrijvingen van het aanvraagformulier.

Impact

De potentiële impact op lange termijn is bijzonder groot omdat men kan overstappen van de ongebreidelde en verstikkende dataverzameling, naar een efficiënt en innoverend hergebruik van data op een privacy vriendelijke manier. Dit opent ongeziene opportuniteiten voor de burger, de overheid en het bedrijfsleven.

2.4. Samenwerking met het Vlaams Datanutsbedrijf en Digitaal Vlaanderen

SolidLab Vlaanderen zal een belangrijke rol spelen in het Vlaamse ecosysteem rond persoonlijke datakluizen. Twee andere hoofdrolspelers zijn enerzijds het Datanutsbedrijf (VV061) en anderzijds Digitaal Vlaanderen. Om de samenwerking tussen deze 3 partijen te optimaliseren is er gekozen voor een duidelijke rolverdeling en een gestructureerd overleg.

De taakverdeling is opgenomen in de tabel (die in de loop van het project kan evolueren). In groen is de hoofdtaak weergegeven van de betrokken partij, in blauw de interactie met de andere partijen. Om dit te verduidelijken geven we een voorbeeld: rond Basisonderzoek (uitvoering) zit de lead uiteraard bij SolidLab Vlaanderen waarbij door het Datanutsbedrijf toegang zal worden gegeven tot een productie "sandbox" en "panel", en waarbij AIV (Digitaal Vlaanderen) input zal leveren rond de piloten waarin ze betrokken zijn, uiteraard zal er ook een open uitwisseling zijn aan ervaringen. Anderzijds zal het Datanutsbedrijf de leiding nemen in het community management en het samenbrengen van diverse initiatieven waarbij uiteraard ook AIV en SolidLab actief zullen worden betrokken. Het Datanutsbedrijf werkt ook nauw samen met SolidLab om ook uit hun 'klantenbasis' instroom naar het onderzoekspanel te genereren.

[7] Onderzoek Prof. Ruben Verborgh (IDLab-UGent-imec) in samenwerking met MIT (Sir Tim Berners-Lee), zie ook https://ruben.verborgh.org

Taak	Datanutsbedrijf	Digitaal Vlaanderen	SOLIDLab Vlaanderen
Productie infrastructuur	veilige en schaalbare nutsvoorzieningen voor datakluizen/ Pods		Technisch advies, compliance testen, ...
Ecosysteem	community management, samenbrengen van de verschillende initiatieven	Community mgm, samenbrengen van de verschillende initiatieven (continuering van de huidige 'nazorg' van de Solid themadag)	Actieve betrokkenheid in de community, belangrijk voor capteren noden en voor mogelijke samenwerkingen
Kennisdeling	dienstverlening aan ondernemingen en overheden		Specialisten, white papers, ...
Partnerships	Partnerships incuberen om de markt te stimuleren		Mogelijkheden tot samenwerking exploreren
In productie stellen basis-componenten	Productierijp makenopen source basiscomponenten (hoeft niet van SOLIDLab Vlaanderen te komen)		Aanleveren open source basiscomponenten
Governance		spelregels voor beheerders van datakluizen en gekoppelde toepassingen	Aanleveren generische kennis op basis van maatschappelijk onderzoek
Standaarden	Noden uit de markt	kader scheppen voor normen en ontwikkelen van standaarden	Technische bijdragen, bijdrage W3C, interop vereisten, ...
Roadmap overheid		shared-Solid-service voor overheden in Vlaanderen	Advies
Basisonderzoek: roadmap	Input uit de markt en uit hoger TRL niveau ervaring	Input overheid	Opstellen roadmap onderzoek
Basisonderzoek: uitvoering	Toegang tot productie "sandbox" en "panel" voorzien	Input pilootprojecten binnen Digitaal Vlaanderen	ontwikkeling generische kennis / technologie / methodologie
Applicatieonderzoek: "Sandbox" test	Input rond compliance testen in brede markt	Input rond compliance testen vanuit overheid	Compliance testen, nieuwe componenten in projecten testen
Applicatieonderzoek: DNB test	Aanbieden PODs en Panel voor projecten		Ondersteuning projecten rond gebruik DNB PODs en Panel
Applicatieonderzoek: Generische componenten	Overnemen en uitrollen (open source oplossing)		Ontwikkelen generische componenten in projecten

Om deze samenwerking te ondersteunen zal een overlegcomité actief zijn met 2 vertegenwoordigers van elke partij en een voorzitter. Die adviesraad zal elke maand samenkomen om de verschillende taken te coördineren en daarnaast ook af te stemmen rond outreach activiteiten (events, communicatie, ...).

De centrale aansturing van het project is gesitueerd bij de interne stuurgroep olv Piet Demeester. Deze stuurgroep stemt permanent af met en rapporteert aan het departement EWI. Het beleidsdomein EWI zal ook betrokken worden bij het overlegcomité.

2.5. Evaluatie na 2 jaar, mogelijkheid om te verlengen met 2 jaar

Er zal telkens een evaluatie plaatsvinden op het einde van jaar 1 en jaar 2 van het programma o.a. op basis van een reeks opgestelde KPI's:

- Adoptie van persoonlijke datakluizen in Vlaanderen
- Bijdragen aan standaarden
- Opleveren van open source software
- Productie van whitepapers
- Bijdragen aan communicatie via diverse publieke kanalen (radio en TV, krant, tijdschriften, sociale media, ...)
- Events georganiseerd met stakeholders
- Betrokkenheid bij projecten
- Nationale en Internationale uitstraling, waaronder interactie met internationale initiatieven (b.v. GAIA-X, W3C, IDSA, ...).
- Publicaties in internationale toptijdschriften en deelname aan internationale conferenties

Deze evaluaties zullen bepalen of het programma in aanmerking komt van een bijkomende subsidie om het programma te verlengen. In het programmaboek als bijlage wordt er reeds een idee gegeven van de activiteiten die zouden worden uitgevoerd mits het programma in aanmerking komt voor verlenging. De keuze voor verlenging ligt bij de Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Bij begrotingsopmaak 2021 besliste de Vlaamse Regering een relanceprovisie aan te leggen in het kader van het relanceplan Vlaamse Veerkracht. Hierbij werd een bedrag van 4.300.000.000,00 euro VAK en VEK voorzien op begrotingsartikel CB0-1CBG2AH-PR, op basisallocatie 1CB037.

De middelen voor project VO23 ten belope van 60 miljoen euro zijn voorzien binnen de bovenvermelde relanceprovisie. Via deze nota aan de Vlaamse regering wordt een beslissing voorgelegd ten belope van 5 miljoen euro (vijf miljoen euro) uit de enveloppe van 60 miljoen euro.

Het Beleidsdomein EWI draagt, bijkomend, 2 miljoen euro bij aan de opstart van het SolidLab Vlaanderen programma. 1.740.000 euro wordt daarvoor herverdeeld vanuit begrotingsartikel EB0-1EBB2AH-PR met basisallocatie 1EE104 van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2021 en 260.000 vanuit begrotingsartikel EB0-1EEB2JA-WT met basisallocatie 1EC102 van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2021.

Deze middelen, 7 miljoen euro in totaal, zullen worden herverdeeld naar het Fonds Innoveren en Ondernemen (FIO). Binnen dit fonds zal een apart begrotingsartikel en basisallocatie voorzien worden specifiek voor deze middelen. De subsidie heeft een duurtijd van 2 jaar.

De middelen worden d.m.v. een BVR (ontwerp als bijlage) overgemaakt aan imec die de subsidie als volgt zal verdelen onder de consortiumleden en alloceren aan twee specifieke kostenposten[8]:

- IDLab (UGent – imec): 3.849.082 euro
- MICT (UGent – imec): 1.330.581 euro
- SMIT (VUB – imec): 499.808 euro
- RG-KUL (KU Leuven – imec): 620.529 euro
- ICT infrastructuur: 400.000 euro
- SDK Subcontracting : 300.000 euro

Het gunstig advies van de Inspectie van Financiën voor het BVR werd verleend op 25 november 2021. De Inspectie van Financiën had daarbij opmerkingen gericht op 'Wettigheid en regelmatigheid' en gericht op 'Doelmatigheid, kostenefficiëntie en budgettaire inpasbaarheid op termijn'. Inzake wettigheid en regelmatigheid wees de Inspectie van Financiën erop dat er te weinig rechtsgrond was meegegeven om de herverdeling van 2 miljoen euro uit de provisie (en 'Lissabonlijn') van het Beleidsdomein EWI uit te voeren. Daarop is in het Besluit Vlaamse Regering volgende rechtsgrond opgenomen: "de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019, artikel 21, eerste lid, 2°, b; artikel 22 en artikel 24, eerste lid".

Een opmerking inzake doelmatigheid wees op de noodzaak om de overeenkomst die zal worden uitgewerkt na de herverdeling van de middelen (zie sectie 4. VERDER TRAJECT) voor te leggen aan de Inspectie van Financiën voor advies, wat zal worden opgenomen door het Departement EWI. Daarnaast was er een opmerking hoe de projectduur van 2 jaar, volgens deze nota aan de Vlaamse Regering, in overeenstemming kan gebracht worden met mijlpalen 'einde jaar 4' zoals vermeld in het aanvraagdossier. Daarop is in deze nota opgenomen dat er op het einde van jaar 1 en 2 van het programma een evaluatie zal uitgevoerd worden van het programma dat zal bepalen of het SolidLab Vlaanderen programma kan verlengd worden. De keuze daarvoor ligt bij de Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw. Ten slotte wees de Inspectie van Financiën op de duidelijke interactie met de opdrachten van het Vlaams Datanutsbedrijf (VV061), daarop is deze interactie ook expliciet opgenomen in deze Nota aan de Vlaamse Regering.

[8] Zie ook bijlage 'kostendetaillering'

Het begrotingsakkoord werd verleend op 14 december 2021. De Vlaamse minister van Financiën en Begroting had daarbij een opmerking inzake de 2 miljoen euro herverdeling vanuit de uitgavenbegroting van het Departement EWI. De Vlaamse minister van Financiën en Begroting vroeg om daarvoor een apart herverdelingsbesluit op te maken, wat vervolgens is opgenomen in het dossier. Daarnaast zal, zoals gevraagd door de Vlaamse minister van Financiën en Begroting, de aparte overeenkomst tussen het Vlaams Gewest vertegenwoordigd door de Vlaamse Regering in de persoon van de Vlaamse minister bevoegd voor wetenschappelijk onderzoek en innovatie en de projectpromotor ter advies voorgelegd worden aan de Inspectie van Financiën en de minister bevoegd voor de begroting.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel heeft geen weerslag op het personeelsbestand en het personeelsbudget van de Vlaamse Gemeenschap.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

- personeel: het voorstel heeft geen weerslag op gebied van personeelsinzet;
- werkingsuitgaven: het voorstel heeft geen weerslag op gebied van de lopende uitgaven;
- investeringen en schulden: het voorstel heeft geen investeringen als gevolg;
- ontvangsten: het voorstel heeft geen weerslag op gebied van de eventuele bijkomende financiële middelen;
- conclusie: het voorstel heeft geen weerslag op de werking van de lokale en provinciale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Na goedkeuring van deze nota zal, zoals expliciet is opgenomen in het ontwerp besluit van de Vlaamse Regering, met de projectindiener een aparte projectovereenkomst worden afgesloten.

In het ontwerp van besluiten van de Vlaamse regering werd daartoe volgende uniforme bepaling opgenomen:

***Art.** 7. De subsidie wordt gestort op rekeningnummer BE09 3300 3820 8657 – BBRUBEBB van de projectpromotor met vermelding van 'VV023 SolidLab Vlaanderen'.*

De modaliteiten van de uitbetaling van de subsidie (eerste en volgende betaalschijven, saldo, …) en die van de functionele en financiële verantwoording van de subsidie via rapportering worden vastgelegd in een aparte overeenkomst tussen het Vlaams Gewest, vertegenwoordigd door de Vlaamse Regering in de persoon van de Vlaamse minister bevoegd voor wetenschappelijk onderzoek en innovatie en de projectpromotor.

Daarin worden ook bepalingen opgenomen over de beoogde resultaten van het project en over een eindverslag met een beschrijving van de behaalde resultaten.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar goedkeuring te hechten aan de activiteiten van SolidLab Vlaanderen zoals in deze nota omschreven.

2° haar goedkeuring te hechten aan het ontwerp van besluit Vlaamse Regering betreffende de opstart van SolidLab Vlaanderen.

3° haar goedkeuring te hechten aan het herverdelingsbesluit als bijlage.

4° de Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw te gelasten met de uitvoering van deze beslissing.

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw

Hilde CREVITS

Bijlagen:

- Bijlage 1: Besluit Vlaamse Regering betreffende de toekenning van een subsidie voor de opstart van SolidLab Vlaanderen
- Bijlage 2: Herverdelingsbesluit SolidLab Vlaanderen
- Bijlage 3: het begrotingsakkoord mits opmerkingen van het Kabinet van de Vlaamse minister van Financiën en Begroting gegeven op 14 december 2021
- Bijlage 4: het gunstig advies van de Inspectie van Financiën gegeven op 25 november 2021
- Bijlage 5: projectdossier imec de opstart van SolidLab Vlaanderen in het kader van het Vlaams relanceplan Vlaamse Veerkracht (project VV023), met daarin:
    - Aanvraagformulier
    - Kostendetaillering
    - Staatssteun assessment formulier
    - Do Not Significant Harm checklist
- Bijlage 6: Programmaboek SolidLab Vlaanderen